

Til Miljøstyrelsen

Att.: Isabelle Navarro Vinthen og Henrik Søren Larsen

25. september 2017

Kære Isabelle Navarro Vinthen og Henrik Søren Larsen

Forbrugerrådet Tænk, Det Økologiske Råd, Forskningscenter for hormonforstyrrelser (EDMARC) og Danmarks Naturfredningsforening ønsker med dette brev at gøre opmærksom på vigtige elementer, som vi mener, bør indgå i den kommende kemiindsats 2018-21.

Danmark som foregangsland

Danmark har i de seneste mange år været en af frontløberne i indsatsen for at få mere viden og regulering på området for problematiske kemikalier, herunder de allergifremkaldende og hormonforstyrrende stoffer. Indsatsen er blevet styrket gennem flere flerårige kemikaliehandlingsplaner, som hele Folketinget har bakket op om.

Vi vil gerne fremhæve vigtigheden af, at Danmark fortsat er foregangsland, når det kommer til at arbejde for, at problematiske kemikalier fjernes fra forbrugernes hverdag. Vi bakker op om en fremtidig styrket kemikalieindsats 2018-2021, som, vi mener, bør fokusere på:

1. Større fokus på problemstillingen om uønsket kemi og styrket international regulering
2. Styrket forskningsindsats
3. Mere information til forbrugere og erhverv, fokus på børn og unge
4. Fortsættelse af Kemikalieforum
5. Arbejde videre med problemstillingerne fra Kemikalieforums OutREACH-UP brev (bilag 1).
  - Kvaliteten af REACH-registreringer
  - Udfasning af særligt problematiske stoffer
  - Regler for hormonforstyrrende stoffer
  - Kontrol med nanomaterialer
  - Kontrol med import af varer fra lande udenfor EU, der indeholder problematiske stoffer.
6. Regler for allergifremkaldende stoffer

I det følgende uddybes de enkelte punkter, og vi ser frem til at diskutere den endelige udformning af kemiindsatsen 2018-21 på workshoppen d. 29/9, og i ugerne efter.

Med venlig hilsen

Claus Jørgensen,
Forbrugerrådet Tænk

Lone Mikkelsen,
Det Økologiske Råd

Anders Juul,
Rigshospitalet, Forskningscenter for
hormonforstyrrelser, EDMARC

Sine Beuse Faueryby,
Danmarks Naturfredningsforening

1. Større fokus på problemstillingen om uønsket kemi og styrket international regulering

I Danmark har problematisk kemi i hverdagen været på dagsordenen i mange år, og der er en høj kendskabsgrad til problemstillingen i befolkningen og en stor årvågenhed blandt journalister og medier. Det skyldes ikke mindst det fokus, som danske forskere har haft i gennem mange årtier på bl.a. hormonforstyrrende og allergifremkaldende stoffer, samt at det er et emne, som danske NGO'er ligeledes har fokuseret på i mange år.

Også fra myndighedernes side har problematisk kemi været i fokus, og det danske erhvervsliv har ligeledes haft et øget fokus på emnet, hvor mange danske virksomheder fokuserer på at producere produkter uden problematisk kemi. Skiftende Folketing har anerkendt problemstillingen og bragt den højere op på dagsordenen og været med til at løfte problemstillingen internationalt.

Den brede accept af, at der faktisk er en udfordring med problematisk kemi i Danmark udfordres af, at der fortsat i EU er mange lande, der ikke har samme fokus på dette problemfelt, og hvor en dagsorden omhandlende hverdagens kemi ikke har høj prioritet.

Derfor er det vigtigt, at der i Kemiindsatsen 2018-21 fortsat fokuseres på at få løftet dagsordenen endnu højere op på den europæiske dagsorden. Det er vigtigt, at der prioriteres ressourcer til at fx Miljøstyrelsen kan stille sin viden til rådighed på andre sprog, at danske forskningsresultater, informationskampagner, gode råd mm. bliver delt i alle EU-lande på forskellige niveauer (befolkninger, medier, NGO'er, erhverv, politikere m.fl.).

Kun ved at få hævet vidensniveauet i samfundet på europæisk plan om den udfordring problematiske kemikalier stiller os overfor, kan vi få gjort noget ved at få den fjernet fra hverdagen og hverdagens produkter. Jo mere viden, jo bedre er grundlaget for at effektuere en evt. regulering.

2. Styrket forskningsindsats

Regulering bør baseres på et stærkt videnskabeligt grundlag. En af præmisserne for, at danske myndigheder har kunnet stå stærkt i diskussionerne i EU om problematisk kemi (fx i forbindelse med kriterier for hormonforstyrrende stoffer og forbud mod/begrænsninger i brugen af stærkt allergifremkaldende stoffer) har da også været, at de danske myndigheder har kunnet trække på ekspertviden fra aktive forskningsmiljøer i Danmark, bl.a. gennem de danske forsknings- og videncentre med fokus på problematisk kemi: EDMARC (International Center for Research in Endocrine Disruption of Male Reproduction and Child Health), CEHOS (Videncenter for hormonforstyrrende stoffer) og Videncenter for allergi. Disse centre bør styrkes og videreføres i Kemikalieindsats 2018-2021.

Deling af eksisterende viden er nemlig ikke nok. Der er stærkt brug for at generere ny viden og forskningsresultater, der hvor vi har mangel på viden. Vi har stadig meget at lære om problematiske kemikalier og menneskers sundhed; hvordan kemikalierne virker, hvad vi er udsat for, hvor meget og hvordan. Også her bør Danmark være foregangsland, fordi ny viden er nødvendig for gennemslagskraften i EU. Mangel på viden kan nemt blive brugt som en politisk undskyldning for ikke at gøre noget. Dette bør Danmark hele tiden udfordre ved aktivt at investere i at frembringe nye nødvendige forskningsresultater. Det er derfor vigtigt, at en øget dansk forskningsindsats målrettet effekterne af problematiske kemikalier på menneskers sundhed prioriteres højt og understøttes af Kemikalieindsats 2018-2021.

3. Mere information til forbrugere og erhverv, fokus på børn og unge

Forskningen i den problematiske kemis påvirkning af mennesker og miljø kan efterlade forbrugere usikre på, hvordan de skal takle videnskabelige resultater, der stiller spørgsmålstegn ved brugen af den problematiske kemi i forbrugerprodukter.

For i vakuummet mellem ny viden om problematiske kemikalier og regulering af selvsamme stoffer kan der gå lang tid uden egentlig handling, og her er der behov for information, inspiration og vejledning. Det skal være muligt for forbrugerne at undgå de problematiske kemikalier, hvis de ønsker at minimere deres udsættelse, og virksomhederne skal kunne finde alternativer, hvis de vil undgå brugen af den problematiske kemi i deres produkter.

På finansloven er der afsat penge til Forbrugerrådet Tænk Kemi, men det er vores fælles overbevisning, at der bør sættes flere penge af til information og tests, samt midler til at andre, der gerne vil arbejde med at informere forbrugere og erhverv får mulighed for dette. Det kan fx gøres ved allerede nu, at styrke og sikre Forbrugerrådet Tænk Kemi ved at inkludere projektet i kemiindsatsen frem til og med 2021, samt oprette en pulje, hvor andre organisationer kan søge projektmidler til at lave aktiviteter, der understøtter udbredelsen af viden om den problematiske kemi.

Dette vil muliggøre flere undersøgelser, der kortlægger særligt følsomme grupper (særligt børn og gravide) udsættelse for problematiske kemikalier i deres hverdag – herunder indeklime samt kemikalieindhold i forbrugerprodukter, fødevarer og emballage.

Forskning i kemikaliernes effekter og information om hvordan man kan undgå disse stoffer, inden der kommer en reel regulering, kan sikre gennemsigtighed og tryghed hos forbrugere og virksomheder.

4. Fortsættelse af Kemikalieforum

Kemikalieforum blev oprettet med nuværende Kemiindsats 2014-17. Underskriverne af dette brev bakker op om en fortsættelse af Kemikalieforum. Vi mener, det er vigtigt, at forummet fokuserer på de indsats, hvor medlemmerne er enige, for på den måde at vise resten af det danske samfund og ikke mindst de andre EU-lande, at vi på tværs af interesser arbejder sammen for at få løst udfordringerne med den problematiske kemi.

Modellen med at nedsætte arbejdsgrupper under forummet, der kan arbejde med problemstillinger, der berører flertallet af medlemmerne, har været særdeles produktiv. Det har resulteret i et fælles brev til EU Kommissionen om manglerne ved REACH (efterår 2015) og i år vil vi sætte fokus på fire problematiske ftalater, hvor medlemmerne sammen vil gennemføre aktiviteter, der kan gøre forbrugere og virksomheder i Danmark i stand til at undgå de fire blødgørere.

Erfaringer fra samarbejdet i Kemikalieforum kan vise andre lande, at det er muligt at løfte dagsordenen om problematisk kemi på tværs af interesser og på den måde sikre sundhed og miljø.

5. Arbejde videre med problemstillingerne fra OutREACH-UP brevet

Kvaliteten af REACH-registreringer

Over 90% af de registreringsdossiers, der blev undersøgt i overensstemmelseskontrollen i 2016, var mangelfulde, idet der manglede flere af de påkrævede oplysninger i det indsendte¹. På trods af, at det har været en bevist problemstilling i flere år, er der stadig sket en stigning sammenlignet med 82% året før.

Flertallet af de kontrollerede dossiers er for højvolumen-stoffer mistænkt for at være kræftfremkaldende, mutagene eller reprotoxiske (CMR) eller persistente, bioakkumulerende og giftige (PBT'er). En af de manglende data, som går igen i dossiererne, er prænatal udviklingstoksicitet, som måske særligt er bekymrende, når det drejer sig om hormonforstyrrende stoffer. Der bør afsættes flere midler til, at Danmark kan spille en stadig større rolle i EU og være med til at lægge et øget pres på ECHA, for at få en bedre og retmæssig kvalitet af registreringsdossiererne.

Udfasning af særligt problematiske stoffer

Udover, at Danmark fortsat bør arbejde intensivt på, at flere stoffer bliver opført på Kandidatlisten, skal der samtidig gøres en indsats for, at stofferne på listen hurtigere og bedre bliver karakteriseret så de kan blive reguleret – eller frikendt hvis det er tilfældet. Målet er ikke at have så mange kandidatlistestoffer som muligt, men at have den bedst mulige regulering. Dog er der en udfordring ift. artikler der bliver importeret fra ikke-EU-lande, hvor der er huller i REACH-reguleringen (se afsnittet herunder om Restriktionslisten).

Regler for hormonforstyrrende stoffer

EU Kommissionen fremsatte kriterier for hormonforstyrrende stoffer før sommeren, og disse kriterier skal nu til afstemning i EU Parlamentet og i Rådet. Uanset om kriterierne bliver stemt igennem eller ej, så er der i Danmark ikke tvivl om at kriterierne ikke er gode nok. Der er derfor stadig brug for at Danmark arbejder for at sikre kriterier for hormonforstyrrende stoffer, der sikrer mennesker og miljø for negative effekter.

Kontrol med nanomaterialer

Nanoteknologi er forbundet med mange potentialer, men de sundhedsmæssige risici er endnu ikke er tilstrækkeligt undersøgt. Samtidig er den nuværende EU-lovgivning på området særdeles mangelfuld og derfor ikke tilstrækkelig til at beskytte mennesker og miljø imod evt. skadelige effekter. Producenterne har ingen oplysningspligt, og derfor ved vi reelt ikke, i hvilke produkter nanomaterialer forekommer, og i hvor store mængder.

Vi mener, at Danmark bør agere som foregangsland og få indsamlet konkret viden om, i hvor nanomaterialerne anvendes, i hvor stort omfang de anvendes, samt hvilke materialer der er tale om. Desuden efterlyser vi mere viden om nanomaterialers effekter på mennesker og miljø, hvilket kalder på mere vidensopbygning og flere frie midler til forskning.

Kontrol med import af varer fra ikke EU-lande, der indeholder problematiske stoffer

Udover Kandidat- og Godkendelseslisten, som begge har store mangler, når det kommer til import af artikler fra ikke-EU-lande, indeholder REACH også den såkaldte Restriktionsliste (bilag XVII), som giver mulighed for at fastsætte produktspecifikke begrænsninger for et stof.

¹ <https://chemicalwatch.com/53852/improving-reach-dossiers-remains-big-challenge-says-echa>

Stoffer optaget på Restriktionslisten må ikke fremstilles, markedsføres eller anvendes i EU med mindre det opfylder de betingelser, der måtte være fastsat i den pågældende begrænsning. En artikel kan derfor ikke lovligt markedsføres i EU, hvis den indeholder stoffer i strid med en begrænsning i bilag XVII.

Der ligger derfor en mulighed for at beskytte sundhed og miljø ved at flere problematiske kemikalier opføres på denne liste. Her ville det være muligt at 'fange' kemikalier, der ellers pt er mulige at importere i varer fremstillet uden for EU, men importeret og solgt i EU.

Danmark skal fortsat arbejde for at få flere stoffer på Restriktionslisten, således at det i den nære fremtid bliver umuligt at importere varer med problematiske kemikalier, der er forbudt at anvende ved produktion i EU. Flere og flere varer importeres fra ikke-EU-lande og denne indsats kan derfor være medvirkende til, at forbedre forbrugersikkerheden i hele EU.

6. Regler for allergifremkaldende stoffer

Hver femte danskere har allergi over for kemiske stoffer. Ofte opstår allergien i ungdommen, kan føre til kronisk sygdom og påvirke erhvervsevnen. Allergien forårsages af forbrugerprodukter, men kan også skyldes udsættelser for kemiske stoffer på arbejdspladsen. Der er brug for en strategi til håndtering og regulering af de mest problematiske af stofferne, som er meget allergifremkaldende og eller hyppigt giver allergiproblemer.